Rodina Pachnerova z Havlíčkova Brodu

Josef Pachner s dětmi, 1918
Nahoře zleva: František, Oskar, Pavel, Arnošt
Dole zleva: Alma, Josef Pachner, Artur

V roce 1939 musel Arnošt s manželkou Elsou opustit Německý Brod. Odešli do Prahy. V květnu 1942 byli deportováni z Prahy do Terezína a odtud v říjnu 1942 do Polska do Treblinky. Oba zřejmě zahynuli v den příjezdu v plynové komoře. Jejich dcery Marie a Alžběta prošly Terezínem, obě se zde dožily osvobození.

Artur s manželkou Gabrielou byli na začátku prosince 1942 převezeni z Pardubic do Terezína. V Terezíně si Artur i přes hrozbu velkých trestů psal deník a studii o Židech. Český četník vše propašoval ven. Za rok pokračovali na východ. Oba zahynuli v Osvětimi – Březince v tzv. terezínském rodinném táboře. Artur zřejmě vyčerpáním na konci ledna 1944 a jeho žena v červnu téhož roku v plynové komoře. Dcera Milada díky smíšenému manželství přežila válku a nebyla deportována ani do Terezína.

Ukázka z deníku, který si psal Artur Pachner:
„Je lehké psát záznamy, máme-li plnicí pero, psací stůl, papír a světlo. A máme-li kousek soukromí. Nemám, než malý kousek nebe, vyloveny na smetišti „almutrálla", kus pomačkaného balicího papíru z balíčku z domova, polesk 70 cm široký a 1 m 80 cm dlouhý v tmavém kouté na půdě, vyšlapáním měkkými cihlami, jejichž rudý prach třísní lůžko, šatstvo, boty i tělo. Jen malým vikýřem vniká sem trochu denního světla. Svítíme dnem i noci dvacetisvíčkovou žárovkou, abychom ustavičné neklopýtali přes trámoví. Honosné nazývají tuto lidskou posadu „ubikace". Na několika čtverečních metrech je nás uskladněno třicet. Muži i ženy pohromadě. Zíjeme, jíme, spíme a umíráme na svých slamnících, ustřmaných vedle sebe bez ulček. Lucus a non lucendo, nejsou plněny slámou, nýbrž hrubou zchumlanou dřevitou vlnou, prosáklé mocí i výkaly a zaušivené. Dálkovci po mém předchůdci, kterého včera shlíží krematorium. Byla doba – je neuvěřitelné dávná – kdy jsem měl všechno, co teď tak bolestně postrádám. Těch několik tisíc slov, se kterými se po týdny mořím, byl bych za jediný den hodil na papír.
Vždyť jsem měl i psací stroj, Underwood č. 5."

Alois Rotter, Almin manžel, odešel nejdříve do Prahy, pak v září 1942 pokračoval transportem do Terezína. Zemřel někdy v září 1942 v Malém Trostinci v dnešním Bělorusku. Pavel se stal právníkem. Před válkou působil v Polné u Jihlavy, pak odešel do Prahy. V srpnu 1942 byl odvezen s manželkou a sedmiletým synem Petrem do Terezína a měsíc poté transportem do Malého Trostince. Zahynuli všichni okamžitě po příjezdu. Zřejmě smrt zastřelením do hromadného hrobu.

Jiří Rotter stejně jako otec obchodoval s textilem. Uměl dobře německy a anglicky, hrál na housle. Oženil se a v lednu 1942 se mu narodila dcera Věruška. V té době již žili v Praze. I přes obrovské nebezpečí byl činný v protinacistickém odboji. Celá rodina byla v říjnu 1942 poslána do Terezína a odtud na podzim 1944 do Osvětimi. Jiří přežil pochod smrti, osvobození se dožil v táboře Buchenwald. Manželka i dcera zahynuly v Osvětimi – Březince. Věruška Rotterová byla nejmladší oběti holocaustu z rodiny Pachnerovy, byly jí 2 roky a 10 měsíců.

Pavel s Idou odešli už v roce 1939 z Německého Brodu do Prahy a odtud v květnu 1942 do Terezína. Oba zahynuli někde na východě, zřejmě v Polsku v táboře Sobibor. Dcery Hanna a Zdeňka prošly Terezínem a dožily se tam konce války.

12.1.1944

Milá Mileno!
Jsem zdráva i s děvčaty. Strýček Josef má pečovat o Zdenku. O mne si nemusíš mít starost. Všichni známí nás hned navštívili a jsou velmi milí. Těším se, že mi velmi brzo napíšeš.
Pohledy dostáváme velmi rychle.
Buď hodná a poslušná a zůstaň zdráva.
Zdraví Tě a líbá
máma

17.1.1944

Moje milá mámo!
Mám radost, že jsi zdáva. I já jsem celkem zdráva a znovu navštěvuji školu. Doma je všechno v pořádku, nemusíš si dělat starosti.
Myslím na Tebe.
Líbám
Milena

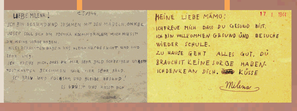

Martě Pachnerové bylo padesát šest let, když byla odvezena do Terezína. Zahynula v Malém Trostinci v červenci 1942. Syn Oskara a Marty, Hugo, byl lékař. V listopadu 1942 byl z Prahy odvezen do Terezína a po několika týdnech skončil v Osvětimi - Březince. Konce války se nedožil. Dcera Věra prošla v posledních měsících války Terezínem a dožila se zde osvobození. Zachránilo ji smíšené manželství. Po válce byla jediná z celé rodiny Pachnerových, kdo žil v Havlíčkově Brodě. Zemřela v říjnu roku 1990.

Ze všech sourozenců tedy válku přežil jen František. Jedna rodina, čtrnáct obětí. Čtrnáct zmizelých sousedů...

Náš příběh začíná v květnu roku 2006, kdy nám jsou nabídnuty prostory pro uspořádání výtvarné výstavy. Proč se ale radši nepokusit vypátrat osudy nějaké židovské rodiny a nesecnámit tak veřejnost s tím, jaký byl holocaust nesmysl? S obrovskou touhou něco dokázat se naše skupina patnácti děvčat ze ZŠ Štoky pustila do odkrývání minulosti rodiny Pachnerovy z Havlíčkova Brodu. Bádalo se především o prázdninách. Spoustu krásných letních dnů jsme tak strávily v archivu a knihovnách nad starou korespondencí, kronikami, novinami a jinými dokumenty. Nadšení nás neopustilo, a tak jsme se v srpnu 2006 přihlásily do projektu Zmizelí sousedé. Největší zlom nastal, když se jedné z nás pomocí internetu podařilo spojit se s potomkem Pachnerových. Z původních patnácti nás vytrvalo devět.

Františka 12. října 1944 povolali do koncentračního tábora Hagibor v Praze, ale tam se stal zázrak. Po dvanácti dnech Františka pro bídný stav poslal příslušník SS domů umřít. On se však uzdravil, na další předvolání na Hagibor nereagoval a tím si zřejmě zachránil život. Petr, jeho syn, prošel ke konci války táborem v Postoloprtech. 4. dubna 1945 z něj utekl a do konce války se skrýval u rodičů ve Zlíně. Dcera Eva se před koncentračním táborem zachránila. Onemocněla záškrtem a za pomoci známých lékařů zůstala jako přenašečka této nemoci doma.

Havlíčkův Brod, červen 2007
Horní řada zleva: Lucie Křížová, Lenka Klimčúchová, Kateřina Boumová, Barbora Voldřichová, Kateřina Rýpalová, Monika Křížová
Dolní řada zleva: Gabriela Kubátová, Denisa Jelínková, Eva Dušáková, Eliška Konupková